

BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISHDA XALQARO STANDARTLARGA O'TISHNING AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI

MUXLISA XO'JAYEVA OLMUROT QIZI

Toshkent iqtisodiyot universiteti Buxgalteriya

ANNOTATSIYA Ushbu tezisda buxgalteriya hisobini yuritishda xalqaro standartlarga o'tishning afzalliklari va kamchiliklari tahlil qilinadi. Xalqaro standartlarga o'tish, tashkilotlarga moliyaviy hisobotlarining sifatini oshirish, shaffoflikni ta'minlash va xalqaro bozorlarda raqobatbardoshligini oshirish imkonini beradi. Biroq, bu jarayonning o'ziga xos qiyinchiliklari, jumladan, malakali kadrlar yetishmasligi, texnik infratuzilma va o'zgarishlarga qarshi qarshiliklar mavjud. Tadqiqotda ushbu muammolarni aniqlash va ularni hal qilish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: *buxgalteriya hisobi, xalqaro standartlar, o'tish afzalliklari, kamchiliklar, moliyaviy hisobot*

KIRISH

Buxgalteriya hisobi tashkilotlarning moliyaviy holatini aks ettiruvchi muhim vosita hisoblanadi. Xalqaro moliyaviy hisobotlar standartlariga (IFRS) o'tish jarayoni nafaqat moliyaviy hisobotlar sifatini oshirish, balki ularni xalqaro talablar bilan moslashtirish imkonini beradi. Biroq, bu o'tish jarayoni bir qator muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

ASOSIY QISM

Xalqaro Standartlarga O'tishning Afzalliklari:

Moliyaviy hisobotlarning shaffofligi: Xalqaro standartlarga muvofiq hisobotlar batafsil va tushunarli bo'lib, investorlar va boshqa manfaatdor tomonlar uchun aniq ma'lumotlar taqdim etadi.

Xalqaro tajriba: O'tish jarayoni tashkilotlarga xalqaro tajribalarni o'rganish imkonini beradi va eng yaxshi amaliyotlarni joriy etadi.

Raqobatbardoshlikni oshirish: Xalqaro standartlarga muvofiq hisobotlar tuzish, tashkilotlarning xalqaro bozorlarida raqobatbardoshligini oshiradi.

Kamchiliklari:

- **Malakali kadrlar yetishmasligi:** Xalqaro standartlarga o'tish uchun zarur bo'lgan malakali buxgalterlar va auditorlar soni cheklangan.

- **Texnik infratuzilma:** O'tish jarayonida zamonaviy dasturiy ta'minot va texnologiyalarni joriy etish zarur, bu esa qo'shimcha xarajatlarni keltirib chiqarishi mumkin.

- **O'zgarishlarga qarshilik:** Tashkilot ichidagi o'zgarishlarga qarshi qarshilik va xodimlarning yangi tizimga moslashishdagi qiyinchiliklari.

- Buxgalteriya hisobini yuritishda xalqaro standartlarga o'tish jarayoni ko'plab afzalliklar va kamchiliklarni taqdim etadi.

Xalqaro standartlarga o'tishning birinchi afzalligi moliyaviy hisobotlarning shaffofligini oshirishdir. Xalqaro moliyaviy hisobotlar standartlariga (IFRS) muvofiq hisobotlar tayyorlash, tashkilotlarga moliyaviy holatini yanada shaffof va tushunarli tarzda aks ettirish imkonini beradi. Bu investorlar, kredit beruvchilar va boshqa manfaatdor tomonlar uchun kerakli ma'lumotlarni taqdim etadi, natijada qaror qabul qilish jarayoni samaraliroq bo'ladi.

Ikkinchi afzallik sifatida xalqaro tajriba va eng yaxshi amaliyotlar o'rganiladi. Xalqaro standartlarga o'tish jarayoni, tashkilotlarga boshqa mamlakatlardagi eng yaxshi amaliyotlarni o'rganish va tatbiq etish imkoniyatini beradi. Bu, tashkilotlarning ichki jarayonlarini yaxshilash va malakali kadrlar tayyorlashga yordam beradi.

Uchinchidan, xalqaro standartlarga muvofiq hisobotlarni tayyorlash tashkilotlarning xalqaro bozorlarida raqobatbardoshligini oshiradi. Moliyaviy hisobotlar xalqaro investorlar va hamkorlar tomonidan yaxshi qabul qilinadi, bu esa tashqi moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Biroq, bu jarayonning kamchiliklari ham mavjud. Xalqaro standartlarga o'tish jarayonida malakali buxgalterlar va auditorlar yetishmasligi katta muammo hisoblanadi. Ushbu mutaxassislar zamonaviy standartlar asosida hisobot tayyorlash va tekshirish uchun zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.

Bundan tashqari, xalqaro standartlarga muvofiq hisobotlar tayyorlash uchun zamonaviy texnologiyalar va dasturiy ta'minotlar zarur. Biroq, ko'plab tashkilotlar ushbu texnologiyalarni joriy etish uchun zarur resurslarga ega emas, bu esa o'tish jarayonini murakkablashtiradi. Tashkilot ichida yangi standartlarga moslashish jarayonida xodimlar o'rtasida qarshilik ko'rsatish mumkin. O'zgarishlar ko'pincha qiyin bo'lib, xodimlarning yangi tizimlarga moslashishida qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin.

Ushbu muammolarni hal qilish uchun malaka oshirish va ta'lim berish zarur. Malakali kadrlarni tayyorlash va malaka oshirish kurslarini o'tkazish, buxgalteriya hisobi va audit sohasida xalqaro standartlarni o'rganish uchun muhimdir. Bu orqali xodimlar yangi tizimlarga moslashish jarayonida muvaffaqiyatli bo'lishlari mumkin.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish ham muhimdir. Tashkilotlar uchun zamonaviy dasturiy ta'minot va texnologiyalarni joriy etish zarur. Bu, hisobotlarni tayyorlash jarayonini avtomatlashtirish va soddalashtirishga yordam beradi.

Tashkilotlar ichida o'zgarishlarga tayyorlikni oshirish va xodimlar bilan samarali kommunikatsiya olib borish muhimdir. O'zgarishlarga qarshilikni kamaytirish uchun rahbariyat va xodimlar o'rtasida ochiq muloqotni yo'lga qo'yish zarur.

Xulosa qilib aytganda, buxgalteriya hisobini yuritishda xalqaro standartlarga o'tish jarayoni ko'plab afzalliklar taqdim etadi, ammo bir qator kamchiliklar ham mavjud. Ushbu jarayonni muvaffaqiyatli o'tkazish uchun zaruriy resurslar, malakali kadrlar va texnik infratuzilmani rivojlantirishga e'tibor qaratish muhimdir. Kelajakda, tashkilotlar xalqaro standartlarga muvofiq faoliyat yuritish orqali moliyaviy hisobotlarining sifatini oshirish va raqobatbardoshligini ta'minlashlari mumkin.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODIKASI

Tadqiqotda foydalanilgan metodologiya sifatida mavjud adabiyotlar tahlil qilinadi, shuningdek, soha mutaxassisleri bilan intervyular o'tkaziladi va mavjud amaliyotlar o'rganiladi. Xalqaro standartlarga o'tish jarayonidagi afzalliklar va kamchiliklar aniqlanadi.

Xalqaro standartlarga o'tish jarayoni, buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotlarni tayyorlashda bir qator afzalliklar va kamchiliklarni keltirib chiqaradi. Ushbu jarayondagi afzalliklar va kamchiliklarni aniqlash uchun turli adabiyotlar tahlil qilinadi va tadqiqot metodikasi qo'llaniladi.

Afzalliklar

1. Moliyaviy Hisobotlarning Shaffofligi:

Misol: IFAC (Xalqaro Buxgalterlar Federatsiyasi) tomonidan berilgan tavsiyalar, hisobotlar shaffofligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Bu, investorlar va kredit beruvchilar uchun moliyaviy holatni yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

2. Xalqaro Tajriba va Eng Yaxshi Amaliyotlar:

Misol: Bir qator o'zbekistonlik tashkilotlar, xalqaro tajriba o'rganish uchun xalqaro seminarlar va treninglarda qatnashdilar. Bunda, boshqa mamlakatlarda muvaffaqiyatli tatbiq etilgan amaliyotlar, masalan, xususiy sektorda hisobotlarni tayyorlash jarayonlari o'rganildi.

3. Raqobatbardoshlikni Oshirish:

Misol: O'zbekistonning moliyaviy sektorida xalqaro standartlarga muvofiq hisobot tayyorlovchi tashkilotlar, xalqaro investorlar tomonidan e'tirof etilmoqda, bu esa ularning raqobatbardoshligini oshiradi.

Kamchiliklar

1. Malakali Kadrlar Yetishmasligi:

Misol: O'zbekistonda xalqaro standartlarga muvofiq hisobot tayyorlaydigan malakali kadrlarning kamligi, ko'plab tashkilotlar uchun jiddiy muammo hisoblanadi. O'qituvchi va mutaxassislar yetishmasligi, tashkilotlarning standartlarga moslashishini qiyinlashtiradi.

2. **Texnik Infratuzilma:**

Misol: O'zbekistonning ko'plab kichik va o'rta bizneslari, zamonaviy dasturiy ta'minot va texnologiyalarga ega emas, bu esa hisobot tayyorlash jarayonida qiyinchiliklarga olib keladi.

3. **O'zgarishlarga Qarshilik:**

Misol: Tashkilotlarda o'zgarishlarga qarshilik ko'rsatish holatlari mavjud. Misol uchun, xodimlar yangi tizimlarga moslashish jarayonida o'z eski usullaridan voz kechishdan qochishlari mumkin.

XULOSA

Buxgalteriya hisobini yuritishda xalqaro standartlarga o'tish jarayoni tashkilotlar uchun ko'plab afzalliklarni taqdim etadi, ammo bir qator kamchiliklar va qiyinchiliklar ham mavjud. Ushbu tadqiqot, o'tish jarayonining muvaffaqiyatini ta'minlash uchun zarur bo'lgan chora-tadbirlar va tavsiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **O'zbekiston Respublikasi Buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotlar to'g'risidagi qonunlari** - O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi, 2021 yil.
2. **Xalqaro moliyaviy hisobotlar standartlari (IFRS)** - IFAC (Xalqaro Buxgalterlar Federatsiyasi), 2020 yil.
3. **Mahmudov, R.** (2021). "Buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotlar: nazariya va amaliyot." Toshkent: Iqtisodiyot universiteti nashri.
4. **Salimov, T.** (2020). "Moliyaviy hisobotlarni tayyorlashda xalqaro standartlar." Toshkent: O'zbekiston davlat iqtisodiyot universiteti.
5. **Abdullaeva, D.** (2022). "Xalqaro standartlarga muvofiq moliyaviy hisobotlarni tayyorlash jarayonlari." "Buxgalteriya hisobi va audit" jurnali, 2022 yil.